

Peter Halldorf

Sporene af det skjulte

Daglig læsning i fastetiden

Boedal

© 2019 Peter Halldorf og Argument Förlag

Originaltitel: *Spåren till det fördolda*

© i Danmark: Boedal 2023

ISBN 978-87-93062-46-7

Oversættelse: Leif E. Kristensen

Omslag: David Lund Nielsen

Tryk: Scandinavian Print Group A/S

Bibeltteksterne er gengivet efter Bibelselskabets autoriserede oversættelse fra 1992. Dog er der, når det er fundet påkrævet, tilrettet efter svensk bibeloversættelse.

Forlaget Boedal
Tscherningsgade 7
3300 Frederiksværk
Tlf. 51 41 43 77
post@boedal.dk
www.boedal.dk

Korsets afkald –
korsets herlighed:
Afstå fra alle overbevisninger
for at finde Troen,
fra alle forhåbninger
for at finde Håbet,
fra al vores kærlighed
for at finde Kærligheden,
fra enhver tryghed
for at vinde Freden,
fra al vores lykke
for at vinde Saligheden.

GUNNEL VALLQUIST

i *Till dess dagen gryr*

Indhold

Til læseren	8	<i>Fjerde fredag i fasten</i>	Sygdommen til døden	56	
<i>Askeonsdag</i>	Med nåden som næring	10	<i>Fjerde lørdag i fasten</i>	Yirah	58
<i>Torsdag efter askeonsdag</i>	Nøgleord til fasten	12	<i>Fjerde søndag i fasten</i>	Smagen af Gud	60
<i>Fredag efter askeonsdag</i>	Veje og vildspor	14	<i>Fjerde mandag i fasten</i>	Den lette byrde	62
<i>Lørdag efter askeonsdag</i>	Gud ved det	16	<i>Fjerde tirsdag i fasten</i>	En gnavnende uro	64
<i>Første søndag i fasten</i>	Illusion eller virkelighed?	18	<i>Femte onsdag i fasten</i>	Forsømt land	66
<i>Første mandag i fasten</i>	”Skulle jeg ikke bekymre mig?”	20	<i>Femte torsdag i fasten</i>	At slippe grebet og holde fast	68
<i>Første tirsdag i fasten</i>	Fri til at elske	22	<i>Femte fredag i fasten</i>	Hvordan får vi kærligheden ...?	70
<i>Anden onsdag i fasten</i>	Profeten og vores valg	24	<i>Femte lørdag i fasten</i>	Gennem skønheden	72
<i>Anden torsdag i fasten</i>	Den rene tone	26	<i>Femte søndag i fasten</i>	På vej mod Golgata	74
<i>Anden fredag i fasten</i>	Korsets magt og mysterium	28	<i>Femte mandag i fasten</i>	Gennem Intet til Alt	76
<i>Anden lørdag i fasten</i>	Under figentræet	30	<i>Femte tirsdag i fasten</i>	Når livet bliver bøn	78
<i>Anden søndag i fasten</i>	”Jeg måtte overgive mig”	32	<i>Sjette onsdag i fasten</i>	Umættelig som døden	80
<i>Anden mandag i fasten</i>	Hjemløs Gud	34	<i>Sjette torsdag i fasten</i>	Skiftet i loyalitet	82
<i>Anden tirsdag i fasten</i>	Adskilt og solidarisk	36	<i>Sjette fredag i fasten</i>	Bøn der intervenserer	84
<i>Tredje onsdag i fasten</i>	Apokalypse nu?	38	<i>Sjette lørdag i fasten</i>	Befriende bæven	86
<i>Tredje torsdag i fasten</i>	De ufuldkomne	40	<i>Palmesøndag</i>	”Jeg var der”	88
<i>Tredje fredag i fasten</i>	Beherske eller forvandle?	42	<i>Mandag i den stille uge</i>	Tidens ende	90
<i>Tredje lørdag i fasten</i>	Profetere? Ikke mig	44	<i>Tirsdag i den stille uge</i>	De magtesløses magt	92
<i>Tredje søndag i fasten</i>	Vær ikke alt for sikker	46	<i>Onsdag i den stille uge</i>	Håbets praksis	94
<i>Tredje mandag i fasten</i>	Glæden over den anden	48	<i>Torsdag i den stille uge</i>	I mørkets stund	96
<i>Tredje tirsdag i fasten</i>	Gud bryder sin tavshed	50	<i>Fredag i den stille uge</i>	Kærlighedens kirke	98
<i>Fjerde onsdag i fasten</i>	Sæson for hellighed	52	<i>Lørdag i den stille uge</i>	Sporene af det skjulte	100
<i>Fjerde torsdag i fasten</i>	Korset eller sværdet?	54	<i>Påskedag</i>	Hvad mere behøver vi at se?	102

Til læseren

Stadig flere kristne genopdager fasten som en indbydelse til at grave den kilde frem, der findes dybt inden i os. En tid til eftertanke og samling.

Siden fastetiden i 300-tallet blev fastlagt til fyrré dage, har det været en periode i kirken, hvor gudstjenester og andagter blev mere lavmælte, fyldt med større alvor. De neddæmpede farver og toner, udvalget af bibeltekster, den mere enkle liturgi – alt sammen bidrager det til at dæmpe farten og gøre os mere opmærksomme.

Denne bog vil inspirere til en af de praksisser, der er blevet en del af fasten blandt kristne over hele verden: daglig læsning, i korte afsnit, som næring under vandringen mod påske. Bogen har et afsnit til hver dag i fasten, fra askeonsdag til påskedag. Det indledes med angivelse af dagen, derefter en overskrift, et kort bibelord, en betragtning og en afsluttende bøn. Læsningen af hver dags tekst tager kun nogle få minutter – det giver mulighed for refleksion, genlæsning, stilhed.

I fasten bliver det tydeligt for os, at vi ikke er overladt til os selv. Vi vandrer sammen, i vores menigheder og med hele den verdensomspændende kirke. Vi inspireres af bevidstheden om, at vi er mange, der nu vælger at følge vores længsel med større beslutsomhed. Fasten er ikke en dyster tid, den er ”sjælenes åndelige forår”, som de gamle sagde. Tager vi denne tid alvorligt, kan hjertet ikke undgå at begynde at spire med en fornyet kærlighed. Til Gud og til alt, hvad der lever og ånder på jorden.

Du vil være i mine bønner, du, som beslutter dig for at læse disse betragtninger på den rejse, der begynder askeonsdag.

Peter Halldorf

Med nåden som næring

*Nu bøjer jeg mit hjertes knæ og beder om,
at du viser godhed.*

MANASSES BØN, V. 11

I dag begynder en rejse, som bliver lettere med en enkel oppakning, særligt når det går op ad bakke. Derfor er fastetidens motto ”mindre”, ikke ”mere”. Det er en tid, der tiltaler os med sin realisme. Fasten er et svar på den bekymring, stadig flere mærker i en verden, hvor så meget er af lave.

I askeonsdags messe begiver vi os mod Jerusalem, ved at vi tager imod askekorset på vores pande. Når vi hører ordene: *Menneske, kom i hu, at du er støv og skal vende tilbage til støvet; omvend dig og tro på evangeliet* – så er det ikke en liturgisk leg. Nu er det tid at smide maskerne og blive befriet fra sine illusioner. Asken er konkret og kan ikke misforstås: den er livet, der er visnet; ilden, der er slukket; kærligheden, der er blevet kold. Asken tegner på vores pande, hvad apostlen skriver med sin pen: ”Syndens løn er død” (Rom 6,23).

”Jeg har syndet, Herre, jeg har syndet, og jeg kender mine overtrædelser” (Man v. 12). Da fortvivlelsen rammer jødekongen Manasse i 600-tallet f.Kr., forstår vi, at

nåden er i stand til at punktere selv det mest forhærdede hjerte. Stikket i hjertet, *compunctio*, skænker tårernes nådegave, den *charisma*, der får os til at frasige os alle vores opblæste ambitioner.

Fasten er tiden, hvor jeg kan bo i sorgen over min egen lunkenhed, dovenskab og modvillighed. Hvor jeg kan krybe ud af ”jeg”, ”mit” og alle mine drømme. Det er en sorg efter Guds sind, fri for selvmedlidenhed og beklagelse. I hjertet genoplives nu den enkleste af alle bønner: *Kyrie eleison*. Herre, Jesus Kristus, Guds søn, forbarm dig over mig.

Og hvordan ved man så, at bønnen er virksom? Ydmyghedens frugt er let at genkende: lettelsen over ikke at behøve at fremstå bedre, end jeg er.

Tegnet som et kors bliver asken et håbets mærke på vores krop: som ilden har gjort friske grene til aske, sådan fortærer Guds kærlighed vores synder. Med blikket rettet mod påsken vover vi nu at tro, at det, der gik tabt, kan blive genoprettet.

Herre, lad din nåde være vores næring, nu hvor vi begynder vores vandring gennem fastens fyrre dage. Hjælp os til at se vores synder, så vi med oprigtige hjerter vender om og får din barmhjertighed at smage. Amen.

Nøgleord til fasten

Nej, den faste, jeg ønsker, er at løse ondskabens lænker og sprænge ågets bånd, at sætte de undertrykte i frihed, og bryde hvert åg; ja, at du deler dit brød med den sultne, giver husly til hjemløse stakler, at du har klæder til den nøgne og ikke vender ryggen til dine egne.

ESAJAS 58,6-7

Tre motiver kan vejlede os, når vi begynder fasten: Besindighed, solidaritet og stilhed.

Besindighed handler om mådehold. Selv om den indre holdning er afgørende, forudsætter fasten, at jeg tager nogle konkrete valg. Hvilke grænser har jeg brug for at trække i fasten i år? Hvordan kan jeg sige nej til et selvbillede og et verdensbillede, hvor alting hele tiden skal vokse? I en kultur, hvor det meste er indrettet på merværdi, vil fasten give os fornemmelse for, hvor befriende det er at give afkald. Hvad indebærer det at spise mindre, købe mindre, rejse mindre, tjene mindre? Kort sagt, at øve sig i en nænsom livsstil? I fasten fører spørgsmålene og svarene i samme retning.

Fastens vej er altid personlig. Nogle søger en højere grad af indre samling ved at tage på retræte i denne tid. Andre vælger at spise vegetarisk. Andre igen lukker af

for de sociale medier. Øjets og ørets faste kan blive en åbenbaring!

Profeterne lægger stor vægt på, at fasten er en tid til at vise *solidaritet*. Kender jeg nogen i min nærhed, jeg kan være til hjælp? Ikke kun med forbøn, men også med brød? Er der nogen, for hvem et besøg ville gøre livet lidt lettere? Eller en indbydelse til måltidsfællesskab? Hvad kan jeg afstå fra for at give lindring og trøst til flygtninge og forfulgte? Vores liv har brug for tider, hvor det er ikke den, der betaler bedst, som får os. Fasten er en sådan tid.

Stilhed er det ”redskab”, der gør os nærværende for det store Nærvær. ”Vær stille og forstå, at jeg er Gud” (Sal 46,11). Med blikket vendt mod Jesus bliver fasten en vandring i kærlighed, ikke i selvafstraffelse. Vi øver os i at leve og handle *med* Jesus, *i* Jesus og *gennem* Jesus. Den kristne faste er primært en vej til en dybere fortrolighed i bønnen. Når vi lever tæt på Jesus, følger meget andet af sig selv. Uden anstrengelse.

Kære Gud, du, som har skabt mennesket i dit billede, befri dine børn fra det, der krænker den menneskelige værdighed, og lær os at give afkald på vores overflod for at hjælpe dem, der lider nød. Amen.

Veje og vildspor

*For som I forhen var opsat på at fare vild, bort fra Gud,
må I nu vende om og søge ham med tidobbelt iver.*

BARUK 4,28

Den ivrige søgen efter Gud må ikke blive en viljeshandling. Det er nødvendigt at opøve disciplin, for det kan holde det onde på afstand, men viljens anstrengelse i sig selv fører os ikke nærmere til Gud. Den åndelige modenheds frugt afhænger af noget andet end viljestyrke.

Det, vi kan beslutte os for at gøre og gennemføre på ren viljekraft, har kun indirekte betydning. Gartneren renses jorden for ukrudt, men det er solen og regnen, der giver væksten.

På samme måde er frelsen uden for vores anstrengelser. Hvor meget vi end leder, vil vi ikke finde Gud. Den frugtbare søgen består i at vente og være opmærksom, i en stille årvågenhed. Den lethed, som et sundt åndeligt liv præges af, kan være svær at finde sig til rette med. Vi vil hellere anstrenge os, klatre op til himlen, løfte os selv nærmere til Gud. Den søgen kan vise sig at være et vildspor, som blot fører os længere væk fra Gud. Men hvis vi venter opmærksomt, vil Gud stige ned og løfte os op til sig. Der findes ingen anden vej til den erfaring, som Pau-

lus vil åbne vores øjne for: ”Jeres liv er skjult med Kristus i Gud” (Kol 3,3).

I de bibelske beretninger og lignelser er det altid Gud, der søger mennesker. Vi kan ikke tage et eneste skridt mod Gud, hvis ikke vi drives eller kaldes til det. Vi kan kun vente opmærksomt. Rodfæste os selv i den længsel, som ligger dybt i os. Den tidobbelte iver giver sig ikke udtryk i anstrengelse, men i at vi bliver stående. I vores længsel, vores kærlighed, vores årvågenhed.

Faste er ikke nogen åndelig triatlon. Det er en tid for opmærksomhed, så Gud kan nå frem til os.

Befri os, Gud, fra vores selvoptagethed, så omsorgen for den menneskelige familie gør os mindre optaget af vores egen anseelse, vores kirke, vores holdninger, vores berettigede krav. Giv os den glæde og frihed, der kommer af, at vi sætter al vores fortrøstning til dig. Amen.

Gud ved det

Herre, lyt til mig, og hør, hvad mine anklagere siger!

JEREMIAS 18,19

Profeten Jeremias er en overlever. Udsat for konspirationer, angrebet fra alle sider af folk, der siger ”lad os lægge planer mod Jeremias, lad os lukke munden på ham, lad os ikke lytte til hans ord” (Jer 18,18), tager han sin tilflugt til bønnen.

At bede bliver profetens ”overlevelsesteknik” i kaotiske tider. Og Jeremias kender Gud godt nok til, at han ikke holder en eneste af sine følelser tilbage – selv om vi godt kan blive lidt skræmte af hans sprogbrug, når han fortryder, at han tidligere bad for dem, der nu stræber ham efter livet. I den fjerde af Jeremias’ såkaldte ”bekendelser”, overvældes han af sin vrede. Men han kræver ikke nogen særbehandling. Alt, hvad han beder om, er retfærdighed.

Jeremias’ bekendelser er ikke bekendelser af synd – heller ikke af profetens tro – men klageråb, lamentationer, hvor han taler ud med Gud. Vi hører hans egen stemme, et ”jeg”, der er belejret af tvivl og desperation. ”Lyt til mig, Herre, hør hvad mine modstandere siger.”

Profetens relation til Gud balancerer på en knivsæg. Bekendelserne er Jeremias’ *Kyrie eleison*. Bønner, der er

berøvet enhver forstillelse. Desperate råb om helbredelse og redning, som suger marven ud af ham. Jeremias klynger sig til Gud, fuldstændig klar over, at uden Herren er der ingen hjælp at få. Som i den tredje af bekendelserne, i kapitel 17, der indledes med: ”Helbred mig, Herre, så jeg bliver helbredt, frels mig, så jeg bliver frelst” (Jer 17,14).

Hver gang Jeremias nærmer sig Gud i bøn, er det ud fra den overbevisning, vi genkender fra salmistens klagebønner: *Gud ved, hvordan det er*. Uanset hvor ilde stedt den bedende er, så ved han eller hun, at Herren ved det. ”Men du, Herre, kender ...” (Jer 18,23).

Jeremias’ bønner er i sig selv en trosbekendelse. Men de vidner også om et menneskes fortrøstning, når livets grundvold ryster. *Gud ved det*. Der findes dage, hvor det er nok at vide dét.

Befrielsens Gud, send din Hellige Ånd i mit hjerte i denne fastetid, så jeg kan begynde vandringen ud af mine egne, trange cirkler – ud til det, som er ”jeg i andre” og ”andre i mig”. Amen.

Illusion eller virkelighed?

Så blev Jesus af Ånden ført ud i ørkenen for at fristes af Djævelen.

MATTHÆUSEVANGELIET 4,1

Bliver vi overrasket over, at Åndens første direktiv til Jesus efter dåben fører ham ud i ørkenen for at blive hjem-søgt af Djævelen? Eller er det fuldstændig logisk? Den opgave, der ligger foran ham, kræver en indre samling og stilhed, som giver hjælp til at gennemskue alt det, der giver sig ud for at være virkelighed, men bare er illusion.

Jesu fristelse er – ligesom hans dåb – en beretning om, hvordan han solidariserer sig med os syndere. Jordan-flodens vand symboliserer dødsrigets dyb, som Jesus steg ned i, men også vendte tilbage fra. I ørkenen – fasten – venter ham den samme afgrund. Mørket i menneskehjer-tet må konfronteres.

Jesus er kommet for at stige ned i den menneskelige eksistens' drama, ned i alt det, der truer og skader men-sket, for der at række os hånden og føre os ud af mør- ket, tilbage til livet. I trosbekendelsen fremsiger vi ordene om, at Jesus for ned i dødsriget. Denne nedstigning sker ikke kun ved hans død. Den hører også med til hans vej. Han er kommet for at gennemleve al vores angst og for-

tvivlelse, blive ”en, der er blevet fristet i alle ting ligesom vi” (Heb 4,15).

De tre fristelser, som Jesus må stå igennem, handler alle om det samme, påpeger teologen Joseph Ratzinger: at efterlade Gud udenfor. At forsøge at få orden på tilvæ- relsen uden Gud, at skabe fred og retfærdighed i verden uden Gud, at lade Gud komme i anden række eller affær- dige Gud som hjernespind.

Djævelen er alt for listig til at lokke med det onde. Fri- stelsen insisterer på at repræsentere virkeligheden. Det, vi kan se og mærke. Brød og bekræftelse. Det, der har med Gud at gøre, får han til at fremstå som uvirkeligt.

Er Gud virkeligheden selv? Det gode og det sande. El- ler må vi skabe det gode på egen hånd? Det er her, stillet over for eksistensens grundspørgsmål, at vejene skilles.

Herre Jesus, du, som lod dig føre af Ånden ud i ørkenen for at blive prøvet i alt, lad vores faste gøre os lydhøre for din røst, så vi igen finder vejen til Faderens hjerte. Amen.